

UYGARLIK, KÜLTÜR VE TARİH*

İsmail COŞKUN**

Ziya Gökalp, yıkılışı süren bir imparatorluğun düşünürüdür. Batılılaşma, Gökalp döneminde bir asra varan süreyi ikmal etmektedir. Birbiri arkasından gelen reformlar ya da siyasetin nasıl ve hangi esaslar üzerinde sürdürüleceğine dair formülasyonlar imparatorluğun çözülmesini engelleyememektedir. Koşullar yenilgi koşullarıdır.

Gökalp'in görüşleri böyle bir dönemde oluşur ve olgunluk kazanır. Bir yanda muasırlaşma/çağdaşlaşma kesin bir seçim haline gelirken diğer yanda toplumun/devletin gelecekteki temelini oluşturma kaygısı merkeze oturur. Gökalp'in ilk gençlik dönemindeki kısa Osmanlıcı dönem, biraz sonra imparatorluğun nasıl korunacağı kaygısıyla *Türkleşmek*, *İslamlaşmak*, *Muasırlaşmak* metniyle içerdeki eğilimlerin bir bütün halinde birleştirilmesi siyasetine bırakır. *Türkleşmek*, *İslamlaşmak*, *Muasırlaşmak* içerde birbiri ile çatışan, en azından sürtüşen eğilimleri İttihat ve Terakki siyaseti etrafında birleştirmeyi hedeflediği gibi o güne kadar imparatorluğun içinde yer aldığı uygarlık dairesi ile olan ilişkileri de muhafaza etme kaygısı taşır. Yenilgi ve daralma sürer: Bir imparatorluğun muhafazasına yönelik kaygılar yerini, bu koşullarda ve gelecekte nasıl var olunabileceği yahut kurulacak bir milli devletin hangi esaslar üzerinde yükseleceği sorularına bırakır. *Türkçülüğün Esasları*.

Kültür ve uygarlık kuramı Gökalp'in düşünce örgüsünde ilk yazılarından itibaren merkezi bir yer işgal eder. Günün koşulları kuramda yenileştirmeyi getirmişse de bu yenileştirme ya da müdahaleler esasa ilişkin yenilenmeler olarak gözükmez.

* İ.Ü.E.F. Sosyoloji Bölümü tarafından 25-26 Ekim 2004 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenmiş olan *Türkiye'de Sosyoloji - Ziya Gökalp Sempozyumu* konulu toplantıda sunulan aynı başlıklı bildirinin metnidir.

** Doç. Dr. İ.Ü.E.F. Sosyoloji Bölümü.

Kültür ve uygarlık kuramı iki yönlüdür. Bir yandan, Batı medeniyetine dahil olmanın gerekliliği, bunun imkanları ve nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin sorular medeniyete getirilen açıklamalarla kuramsallaştırılırken, diğer yandan kültüre/harsa ilişkin değerlendirmelerle Batı medeniyetine dahil olma sürecinde milli kimliğin hem oluşturulması hem de korunması sorunu bir çözüme kavuşturulmak istenir. İkisi birlikte: Bir medeniyete dahil olunacak ve bir milli kültür inşa edilecek.

Medeniyet milletlerarasıdır. O medeniyet dairesinde bulunan milletlerin müştereken yaşadıkları bir hayatın neticesidir. Milletlerin ortak bir malıdır¹ ve medeniyet bir millettten başka bir millete geçebilir.² Gökalp medeniyeti değiştirilebilir, edinilebilir bir düzlemde tanımlamaktadır. Yazılarında medeniyet hem geniş hem de dar bir kategori olarak değerlendirilir. Geniştir, milletlerarasıdır. Bu özelliğiyle dahil olunabilmeye imkan vermektedir. Gökalp, medeniyeti aynı zamanda son derece sınırlı bir düzlemde kavrar. Gökalp'e göre, "medeniyet, usul vasıtasıyla ve ferdi iradelerle vücuda gelen sosyal hadiselerin bütünüdür."³ "Sun'idir." "Usul ve akıl vasıtalarıyla yapılır." Gökalp'te medeniyet insanlığın bilgi ve medeni birikim olarak ulaştığı seviye anlamını kazanır. Son çözümlemede medeniyet usul, teknik ve alettir. Medeniyet/asriyet aletten doğar diyecektir.⁴ Ya da savunmacı modernleşmenin çıkış noktasını oluşturan modern askeri teknolojinin, silahın edinilmesidir. Gökalp ısrarla bu düzlemde kavrar medeniyeti:

Bir zamanın muasırları, o zamanda fen (technique) hususunda en müterakki olan milletlerin yaptıkları ve kullandıkları bütün aletleri imal ve istimal edebilenlerdir. Bugün bizim için muasırlaşmak demek, Avrupalılar gibi dritnavtlar, otomobiller, tayyareler yapıp kullanabilmek demektir. ... Asriyet ihtiyacı bize Avrupa'dan yalnız ilmi ve ameli aletlerle fenlerin iktibasını emrediyor.⁵

Bu sınırlı kavrayış bilinçli bir tutumun sonucudur. Gökalp kaygılıdır. Modern medeniyete dahil olma, evet ama bu dahil oluş kendi milli harsı ile

¹ Ziya Gökalp (yayına hazırlayanlar: İsmail Aka, K. Yaşar Koprıman), *Türk Medeniyeti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976, s.19

² Aynı eser, s.19

³ Aynı eser, s.30

⁴ Ziya Gökalp (Yayına hazırlayan: İbrahim Kutluk), *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1976, s.11

⁵ Aynı eser, s.11

birlikte, onu koruyarak gerçekleşmelidir. Toplumlar hem bir medeniyete sahiptirler, hem de bir milli kültüre.⁶ O'na göre, bir millet medeniyetini değiştirebilir ama harsını değiştiremez: "Medeniyet bir milletten başka bir millete geçebilir, fakat, hars geçemez."⁷ Gökalp medeniyete getirdiği açıklamalarla Batı medeniyetine geçilebilirliği mümkün kılmıştır ama medeniyetin kozmopolit karakteri, milli harsı bozucu potansiyeli ya da bu yöndeki dönüştürücü niteliği karşısında endişelidir:

muasırlaşmak, şekilce ve maişetçe Avrupalılara benzemek değildir. Ne zaman malumat ve masnuat iktibas ve iştirası için Avrupalılara ihtiyaçtan müstağni olduğumuzu görürsek, o zaman muasırlaşmış olduğumuzu anlarız.⁸ Asriyet ihtiyacı bize Avrupa'dan yalnız ilmi ve ameli aletlerle fenlerin iktibasını emrediyor. Avrupa'da dinden ve milliyetten doğan, binaenaleyh bizde de bu menbalardan taharrisi lazım gelen bir takım manevi ihtiyaçlarımız vardır ki, aletler ve fenler gibi bunların da Garp'ten istiaresi iktiza etmez.⁹

Kültür ve uygarlık kuramına temel olan ilk yazılarından son dönem metinlerine kadar Gökalp bu endişelilik halini muhafaza eder. Medeni olanı harsi olandan ayırmak suretiyle medeniyetten gelecek mahzurlar en aza indirgerken, bir sabiteler alanı olarak doğal ve tekamülü olarak gelişmiş olan harsın kozmopolit olana karşı, hem Batı medeniyetininin manevi tarafından hem de Osmanlıdan gelen kozmopolitliğe karşı güçlendirilmesini merkeze alır.

Medeni olanın harsi olandan ayrımı Batı medeniyetinden gelecek olumsuz tesirleri en aza indirme kaygısıyla, bu medeniyetin tarihsel dokusundan ve manevi muhtevasından arındırılarak kavranmasını sağlamaktadır. Gökalp'in kültürü ve uygarlığı bütünselliğinden ayrıştırarak sınırlı kategoriler halinde kavraması bu nedenledir. Toplumların farklı kültürel ve dini kimliklere sahip olmaları onların aynı medeniyet dairesinde yer almalarının önünde engel değildir. Nitekim Gökalp'e göre, Sosyolojiye göre, kültürleri ve dinleri ayrı olan çeşitli cemiyetler arasındaki müşterek müesseselerin toplamına da *medeniyet* adını vermemiz uygundur. Demek ki,

⁶ Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, s.30-45

⁷ Ziya Gökalp (Yayına hazırlayanlar: İsmail Aka, K. Yaşar Koprıman), *Türk Medeniyeti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976, s.19

⁸ Ziya Gökalp (Yayına Hazırlayan, İbrahim Kutluk), *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara, 1976, s.12

⁹ Ziya Gökalp (Yayına Hazırlayan, İbrahim Kutluk), *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara, 1976, s.12

kültürce ve dince birbirine yabancı bulunan cemiyetler, medeniyette, müşterek olabilirler. Kültürdeki ayrılıklar nasıl din ortaklığına engel değilse, / kültürün ve dinin ayrı olması da medeniyetteki ortaklığa engel olmaz. Mesela, Yahudiler ile Japonlar, gerek kültür, gerek din bakımından Avrupalılara yabancı oldukları halde, medeniyetçe Avrupa milletleriyle müşterektirler.¹⁰

Kaldı ki Gökalp'e göre medeniyet, dinden ayrı bir şeydir¹¹ ve hiçbir medeniyet, hiçbir dine bağlanamaz. Bir Hristiyan medeniyeti olmadığı gibi, bir İslam medeniyeti de yoktur.¹²

Gökalp'e göre medeniyetler süreklilik göstermezler. Tarihi gelişmeleri itibariyle bir başlangıçları ve bir sonları vardır.¹³ Medeniyetlerin belli doğrusal bir tarih anlayışı içinde bir dönemsellik halinde kavranması, aşılabilirliğini, dolayısıyla vazgeçilebilir oluşlarını hazırlamaktadır. Gökalp sosyolojisinde toplumların belli bir medeniyet dairesini terk edip yeni bir medeniyet alanına geçmeleri toplumsal gelişmenin doğal bir sonucudur:

...bir millet gelişmesinin yüksek noktalarına çıktıkça, medeniyetini de değiştirmek mecburiyetinde kalır. Mesela Japonlar, son yüzyılda Uzak-Doğu Medeniyetini bırakarak, Batı medeniyetine girdiler. Bu hususta, en bariz misali Türkler'de görürüz. Çünkü Türkler, sosyal gelişmelerin üç ayrı merhalesinde birbirine benzemeyen üç muhtelif medeniyet zümresine girmek mecburiyetinde kaldılar: Türkler *kavmi devlet* hayatı yaşarken, Uzak-Doğu medeniyetine mensuptular. *Sultani Devlet* devrine geçince, Doğu medeniyetine girmeğe mecbur oldular. Bugün *milli devlet* devrine geçtikleri sırada da, / içlerinde Batı Medeniyetine girmek için kuvvetli bir cereyanın belirdiğini görüyoruz.¹⁴

Bütün bu açıklamalar Osmanlı tecrübesini aşılmış ve vazgeçilebilir bir kategoriye dönüştürmektedir. Gökalp'e göre, Osmanlı İmparatorluğu, bir imparatorluk olarak aşılması, çözülmesi dağılması mukadder bir geçici yapıdır.¹⁵ Kalıcı olan bu ve benzeri imparatorluk örgütlenmeleri değil, cemiyetlerdir/milletlerdir.

¹⁰ Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Rıza Kardeş), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 temel Eser yayınları, M.E.B., İstanbul, 1973, s.236 vd.

¹¹ Aynı eser, s.240

¹² Aynı eser, s. 240

¹³ Aynı eser, s.238

¹⁴ Aynı eser, 238/239

¹⁵ Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, s. 43/44

Gökalp'e göre, Türkler uzun bir tarihe sahiptirler ve bu uzun tarih içinde çeşitli kereler farklı medeniyetlere dahil olmuşlardır.¹⁶ Tarihlerinin ilk devirlerinde Uzak Şark medeniyetine, daha sonraki dönemde ise İslam medeniyet dairesine girmişlerdir. Bu uzun tarih içinde girilen medeni tecrübelerde medeni olanlar edinilebilir, değiştirilebilir unsurlardır. Buna karşılık kültürel olan toplumun doğal evrimi içinde ortaya çıkan duyular ve düşüncülerden oluşur ve Gökalpçi dilde neredeyse değişmez sabitelere dönüşürler, kalıcıdır.¹⁷ İslam, Osmanlı dünkü medeniyetimizdir. Daha eski medeniyetimizi, Uzak Şark medeniyetini bırakıp dahil olduğumuz bir medeniyettir. Ayrıca esasen bugünkü anladığımız manada bir Doğu medeniyeti de değildir, yabancıdır. Gökalp'in Doğusu Batıdır. Bizans kaynaklıdır. Bizim İslam üzerinden edindiğimiz ancak kökende yabancı olan bir medeniyettir.¹⁸ Bu anlamda Osmanlı tecrübesi bir orijinaliteye sahip olmaktan uzak, taklit¹⁹ ve halita özelliği gösterir.²⁰

Gökalp, harsı, modern Türklüğe tarih içinde bir süreklilik kazandırma kaygısıyla İslamiyet öncesi Türk tarihinde ve o tarihsel dönemin bugüne dek uzanan kalıcı etkileri çerçevesinde kavrar. Türk harsı, Türk toplumunun bünyesinde en eski zamanlardan bugüne dek varlığını sürdürülmüştür. Bu yönüyle hars Gökalp'te bir keşif ve inşa konusu haline gelir. Medeniyet seçimi, batıya dahil olma bir gereklilik ve zorunluluk olarak ne denli önemliyse aynı şekilde harsın keşfi ve yaratılması da bir o kadar hatta onu aşan bir düzlemde önemlidir.

Gökalp, harsı şehri, medeni olanın dışında/karşısında görür. Türklerin İslam medeniyet dairesinde gerçekleştirdikleri medeni birikimler, bir anda

¹⁶ Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Rıza Kardeş), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 temel Eser yayınları, M.E.B., İstanbul, 1973, s.238

¹⁷ Ziya Gökalp (Yayına hazırlayanlar: İsmail Aka, K. Yaşar Koprıman), *Türk Medeniyeti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976, s.19 ve Ziya Gökalp (Yayına hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, s.31

¹⁸ Ziya Gökalp (Yayına hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, s.44; Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Rıza Kardeş), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 temel Eser yayınları, M.E.B., İstanbul, 1973, s.240 vdd.

¹⁹ Osmanlı'nın Doğu uygarlık çevresi ile ilişkisi bir taklit ilişkisi olmaktan uzaktır. Ancak bir benzerlik ve devamlılık ilişkisinden söz edebiliriz. Farklı alanlarda yaşanan gelişmeler Gökalp'in açıklamalarının aksi yönde tesir ve taklit eğilimlerine işaret etmekte. Sözelimi mimari alanda Osmanlı mimarisi İran'dan başlayarak Hindistan'a kadar bir tesir yaratmıştır. Bkz. F. Braudel (Coarelli ve Aymard ile birlikte), *Akdeniz, Mekan ve Tarih*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990, s..51/52.

²⁰ Ziya Gökalp (yayına hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 Temel Eser yayınları, İstanbul, 1970, s.41/42.

yabancı, kozmopolit ve üstelik Türklük karşıtı bir medeniyetin mahsulleri haline dönüşür. Osmanlı dönemi ikili bir karşıtlık ekseninde kavranır. Bir Osmanlı vardır bir de Türk. Bu ikilik toplumsal alanın hemen her alanında kendisini göstermektedir: Dilde, musıkide, edebiyatta, ahlakta, ilimde ve dinde. Osmanlılık ve Türklük birbirinin karşıtıdır. Osmanlı kötü, çirkin, yabancı, kozmopolit ve hatta emperyalist olandır.²¹

Gökalp'in tarihe olan ilgisi sınırlı bir ilgidir. Bu kısmen sosyolojiyi merkeze alan Durkheimcı anlayıştan, kısmen de tanık olduğu/yaşadığı yenilgi döneminin üzerinde yarattığı tesirlerden kaynaklanmaktadır. "Gökalp gerçekten tarihi lüzumsuz, fonksiyonu olmayan, sun'i bir disiplin olarak görmüş ve bir gün tarihe gömüleceğini, sosyal bilimlerin şahı olan sosyolojinin içinde eriyebileceğini düşünmüştür."²² Batılılaşma dönemi imparatorluk için sürekli bir küçülme ve daralma dönemi olmuştur. Birbiri arkasından gelen yenilgilerin düşünce ve siyaset adamları üzerinde yıkıcı tesirler bıraktığı bir vakıa. Ancak selefleri Yeni Osmanlılar ile mukayese edildiğinde giderek daha fazla ve yoğun yaşanan yenilgilerin Jön Türkler ve İttihat ve Terakki kadroları üzerinde yarattığı tesir daha da yıkıcı olmuştur. Osmanlı tarihini yaşadıkları dönemden okumanın yarattığı bir yanılsama ile kavramış olan bu nesil için "Osmanlı tarihi geri çekilmeyi ve yıkılışı çağırıyor." ²³ Yeni Osmanlılar gerileme ve çöküş eğilimlerine karşı bir direnç, bir dayanma noktası ihtiyacı içinde Namık Kemal'in eserlerinde görüleceği üzere Osmanlı tarihine karşı yüceltici bir tavır içinde olurken, Jön Türkler ve Gökalp nesli için Osmanlı tarihi yıkım ve yenilgi anlamına gelmekte ve yeni siyaset arayışında kurtulunması gereken ağır bir yük haline dönüşmüştür.

Gökalp'in Osmanlı mirasını sorunlu gören ve bu nedenle de bağımsızlaşılması gereken bir alan olarak kavraması o günkü siyasi tercihlerle de doğrudan alakalıdır. Osmanlı mirasının süre giden tesirleri Batılılaşma siyasetine yapısal yahut kültürel olarak adlandırabileceğimiz bir direnç alanı oluşturması, ondan bağımsızlaşma ihtiyacını doğurmuştur. Ayrıca Bizzat Gökalp "Osmanlılarla ilgili her şeyin Osmanlıcılığa sıkı sıkıya bağlı olduğuna,

²¹ Ziya Gökalp (yayıma hazırlayan: Mehmet Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 Temel Eser yayınları, İstanbul, 1970, s.37 vdd

²² Kemal Karpat, *İslamın Siyasallaşması*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004, s.710

²³ Aynı eser, s.684

ondan ayrılamayacağına ve dolayısıyla milli bilince bir engel teşkil ettiğine inanıyordu.”²⁴

Ancak Gökalp’in gerek medeniyete getirdiği açıklamalar gerekse harsa dair yaptığı değerlendirmeler o günkü koşullarda günün siyasi ihtiyaçlarına karşılık vermede ve İttihat ve Terakki siyasetinin formüle edilmesinde ne denli işlevsel olsa da, uzun dönemde Türk toplumunun varlığını korumaya yönelik arayışlarını daha en baştan gerekli zeminden yoksun bırakmaktadır. Hars da nedeneyle de tarih içerisinde oluşurlar. Toplumlar da tarih içerisinde yaşadıkları deneyimlerle kimliklerini kazanırlar. O, harsı tarih içinde sürekliliğini koruyan fakat toplumun tarihsel deneyimlerden bağımsız bir öz olarak kavrama eğilimindedir. Gökalp sosyolojisinde hars, tarih içinde sürekliliğini koruyan biz öz olarak kavranırken, medeniyete getirilen açıklamalarda ve bu açıklamalara bağlı olarak geliştirilen tarih görüşünde medeniyet ve tarih aynı süreklilik içinde değerlendirilmez.

Gökalp’in tarih ve medeniyet karşısındaki tavrı bütünüyle günün siyasi kaygılarınca belirlenir. Gökalp, doğrudan doğruya yenilgi ve çözülmeye karşı varlığını sürdürmenin bir yolu olarak seçilen batılılaşma siyasetinin haklılaştırılmasına ve temellendirilmesine yönelmiştir. Bu nedenle medeniyeti, tarihi gelişmesinden ve din de dahil olmak üzere kültürel niteliklerinden ayırıştırarak ve yalıtılarak kavramıştır. Oysa tarihi gelişmeleri açısından ele alındığında medeniyetler, alçalış ve yükselişlerin varlığına karşın süreklilik niteliğine sahiptirler.²⁵ Geçici kategoriler olmaktan uzaktırlar, uzun ömürlülükleri içinde geri çekilmeler, sarsılmalar yaşasalar da varlıklarını sürdürmekte ısrarlıdırlar. Braudel’in vurgulu ifadesiyle, “gerekince külleri içinden yeniden doğarlar. Yıkılırsalar, harap olsalar da ayrıkotu gibi yeniden biterler.”²⁶ Kaldı ki bir üst kültür sistemi olarak medeniyet, kültürden, dini ya da estetik yaratımlarından yalıtılarak kavranamaz.

Bize göre, Gökalp’in tarihe, medeniyete getirdiği açıklama ile Osmanlı mirası karşısında geliştirdiği tutum ve onu aşmış ve vazgeçilebilir bir kategori haline getirmiş olması, kuramında, hayatında çok önemseddiği milli kimliği oluşturulması çabalarını korunaksız kılmıştır. Tarihsel deneyimleri yoksayarak,

²⁴ Aynı eser, 714

²⁵ F. Braudel, *Tarih Üzerine Yazılar*, İmge Kitabevi, Ankara, 1992, s.306

²⁶ F. Braudel (Coarelli ve Aymard ile birlikte), *Akdeniz, Mekan ve Tarih*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990, s. 102

tarihi ve medeni tecrübeleri aşılmış olarak tanımlayarak ve hatta bu temele karşı kendisini tanımlayarak daha en baştan kültürel olanın ya da kimliğin üzerinde yükseleceği zeminden, bir süreklilik içinde kendisini var etme imkanından yoksun bırakmıştır.

KAYNAKÇA

- BRAUDEL, F. (COARALLI ve AYMARD ile birlikte), *Akdeniz, Mekan ve Tarih*, Metis Yayınları, İstanbul, 1990
- BRAUDEL, F., *Tarih Üzerine Yazılar*, İmge Kitabevi, Ankara, 1992
- GÖKALP, Ziya (yayına hazırlayanlar: İ. Aka, K. Yaşar Koprıman), *Türk Medeniyeti Tarihi*, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1976
- GÖKALP, Ziya (yayına hazırlayan: İ. Kutluk), *Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1976
- GÖKALP, Ziya (yayına hazırlayan: M. Kaplan), *Türkçülüğün Esasları*
- GÖKALP, Ziya (yayına hazırlayan: R. Kardaş), *Terbiyenin Sosyal ve Kültürel Temelleri I*, Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı, 1000 temel Eser yayınları, M.E.B., İstanbul, 1973
- KARPAT, Kemal, *İslamın Siyasallaşması*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2004

ABSTRACT

Civilization, Culture and History

The theory of culture and civilization occupies a central position in Ziya Gökalp's thought. His explanations about culture and civilization are determined by two basic considerations: One of them is, to legitimize the choice of becoming part of the Western civilization by the help of a thesis about 'the changeability of civilizations'. The other basic consideration of Gökalp, is to preserve the national identity in spite of this inclusion into Western civilization. But, defining civilizations as 'interchangeable identities' and posing the possibility of 'abandoning the Ottoman/Islamic civilization', hardens the maintenance of culture/national identity. So we can say that, Gökalp's explanations about civilizations, creates serious problems about the production and reproduction of identity in relation with historical heritages. This article concentrates on the problems of identity production and tries to analyze these problems in a historical continuum.